	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П
		Дата: 10.01.2012 г.
		Страница 1 от 8 стр.

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ПЛЕВЕН

ФАКУЛТЕТ „ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ”

ОДОБРЯВАМ:
Декан на ФОЗ
(Проф. д-р С. Янкуловска, д.м.н.)

ВЛИЗА В СИЛА
ОТ УЧЕБНАТА 2019/2020 Г.

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО „СТРАТЕГИИ ЗА ПРОМОЦИЯ НА ЗДРАВЕТО”

ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНО-КВАЛИФИКАЦИОННА СТЕПЕН
“МАГИСТЪР”

СПЕЦИАЛНОСТ:
“УПРАВЛЕНИЕ НА ЗДРАВНИТЕ ГРИЖИ”

ЗАДОЧНО ОБУЧЕНИЕ

ПЛЕВЕН

2020 г.

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П
		Дата: 10.01.2012 г.
		Страница 2 от 8 стр.

По учебен план: задължителна

Време на обучение: Първи курс, втори учебен семестър

Хорариум: 15 часа: 15 ч. лекции

Кредити: 2

Преподаватели:

Гл. ас. д-р Стела Георгиева, дм

АНОТАЦИЯ

Цел на преподаването по стратегии за промоция на здравето е да задълбочи специфичните познания на студентите-магистри за научните основи на поведенческите и социално-екологични стратегии за подобряване на здравето, да развие умения за самостоятелен анализ на обществените и индивидуални потребности от промоция на здравето и за планиране и осъществяване на здравно-промотивни програми.

Представят се научните основи на поведенческите стратегии за промоция на здравето. Обсъждат се моделите и теориите за предизвикване на индивидуална поведенческа промяна по отношение на здравето. Разглеждат се основните методи за формиране на лични умения и обществена политика, подкрепяща индивидуалния избор на здравословен начин на живот. Подробно се обсъждат и практически усвояват етапите на планиране, осъществяване и оценка на програми за подобряване на здравето, използващи поведенческия подход.

Разглеждат се теоретичните основи и практиката на социално-екологичния подход към здравето. Проследяват се организацията и развитието на общностите, възможностите за повлияване на общественото здравно поведение и същността на стратегиите на обществена политика, благоприятстваща здравето.

Курсът на обучение обогатява разбирането на студентите за същността на стратегиите за подобряване на здравето и след приключването му студентите трябва да са в състояние да:

- Анализират моделите и теориите за предизвикване на индивидуална поведенческа промяна по отношение на здравето;
- Познават възличните видове рискови фактори и тяхното място в съвкупността от причини за заболяванията и патологичните състояния;
- Познават същността на процесите на възприемане на рисковите фактори от страна на индивида и обществото;
- Умеят самостоятелно да провеждат анализ на общността и диагностика на потребностите от интервенции за промоция на здравето на нивото на общността;
- Умеят да планира и организират самостоятелно дейности за промоция на здравето в общността, прилагайки разнообразието от стратегии;
- Умеят самостоятелно да избират адекватни стратегии за промоция на здравето на индивиди и общности;
- Умеят да оценяват процеса и резултатите от осъществяването на здравно-промотивни интервенции на индивидуално ниво и сред общността;
- Предлагат адекватен подход на общуване за мотивиране на поведенческа промяна при лица с рисково здравно поведение, съобразно индивидуалните им особености.

ФОРМИ НА ОБУЧЕНИЕ:

- Лекции

МЕТОДИ НА ОБУЧЕНИЕ:

- лекционно изложение
- дискусии

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П
		Дата: 10.01.2012 г.
		Страница 3 от 8 стр.

- проучване на научна литература

КОНТРОЛ И ОЦЕНКА НА ЗНАНИЯТА

- заключителен контрол: дидактически тест от 30 въпроса и самостоятелно разработена здравнопромотивна програма. Тестът се приема за успешен при постигнати 60% (18 верни отговори). Крайната оценка се формира като 0,7 от тестовата оценка и 0,3 от оценката на здравнопромотивната програма.

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА УЧЕБНИЯ МАТЕРИАЛ ПО ТЕМИ

Табл. 1.

№	ТЕМАТИЧЕН ПЛАН НА НА ЛЕКЦИИТЕ ПО „СТРАТЕГИИ ЗА ПРОМОЦИЯ НА ЗДРАВЕТО”	Ча- сове
1.	Промоция на здравето – същност, принципи. Преглед на стратегиите за подобряване на здравето.	2
2.	Медицински стратегии за подобряване на здравето. Нива и обхват на профилактика.	2
3.	Детерминанти на здравето. Протективни и рискови фактори.	2
4.	Поведенчески стратегии за промоция на здравето.	2
5.	Мотивация на здравното поведение. Здравно възпитание.	2
6.	Теоретични основи на социални стратегии за подобряване на здравето	1
7.	Основни социални стратегии за промоция на здравето	2
8.	Програми за промоция на здравето. Основни етапи на методологията.	2
	ОБЩО	15

ТЕМАТИЧЕН ПЛАН

1. Промоция на здравето – същност и принципи. Общ преглед на видовете стратегии за подобряване на здравето. (2 ч. лекция) Представя се същността, основните принципи, понятия и практически достижения на промоцията на здравето. Обсъжда се понятието позитивно здраве и се представят някои основни измерители – индекс на здравето, данни за физическо развитие и дееспособност, индикатори за ниво на здравна информираност, индикатори за позитивно здравно поведение. Разглеждат се характеристиките, възможностите и слабостите на медицинския, поведенческия и социално-екологичния подходи за решаване на обществено здравните проблеми. Прави се общ преглед на стратегиите, свързани с трите основни подхода за подобряване на здравето.

2. Медицински стратегии за промоция на здравето. Нива и обхват на профилактика (2 ч. лекция). Разглеждат се основните характеристики на медицинските стратегии за промоция

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П
		Дата: 10.01.2012 г.
		Страница 4 от 8 стр.

на здравето. Обсъждат се нивата на профилактика със съответните цели, интервенции и таргетни групи. Прави се сравнителен анализ на предимствата и недостатъците на популационната и високорисковата стратегии за първична профилактика. Разглеждат се показателите за оценка на скрининговия тест с тяхното значение и информативна стойност.

3. Детерминанти на здравето. Протективни и рискови фактори на здравето. Проксимални и дистални рискови фактори. Определяне и оценка на риска. Възприемане на риска (2 ч. лекция). Дискутират се различните фактори на здравето, посочва се преходът в рисковите фактори на съвременната човешка популация и се представят основните групи рискови за здравето фактори. Въвеждат се понятията проксимални и дистални рискови фактори. Прави се преглед на развитието на процеса на оценяване на рисковете до днес и на методите за оценка на риска. Представят се ключовите цели на оценката на риска, обсъжда се необходимостта от определяне на предотвратимия и атрибутивен товар на рисковите фактори. Разглеждат се факторите, влияещи върху възприемането на рисковете за здравето и връзката им с индивидуалното и общественото здравно поведение. Подчертава се важноста на информирането на населението за рисковите фактори и на начините, по които това се прави.

4. Поведенческите стратегии за подобряване на здравето – социален маркетинг, мас-медийни кампании, кратки интервенции и др. (2 ч. лекция). Представя се същността, предимствата и слабостите на основни поведенчески стратегии за подобряване на здравето: Кратки интервенции – предимства при оптимизиране ролята на здравните професионалисти в процеса на поведенческа промяна, професионални практически ръководства и инструкции за промотивни интервенции и съветване, примери; Здравна само- и взаимопомощ – същност на процеса, роля на здравните професионалисти, методи за повишаване участието на членовете на групата, оценка на резултатите, примери. Здравословна обществена политика – същност, принципи на политиката, подкрепяща индивидуалните избори на здравословен начин на живот, политика, провеждана по отношение на основни поведенчески рискови фактори – тютюнопушене, нерационално хранене, намалена физическа активност.

5. Мотивация на здравното поведение. Здравно възпитание – модели, методи, принципи (2 ч. лекция). Обсъжда се мотивацията на човешкото поведение. Проследява се връзката между здравните знания, убеждения, ценности и здравното поведение. Подробно се разглежда ролята на здравното образование и възпитание за промоцията на здравето. Обсъжда се матрицата на Sheth и Frazier за поведенческа промяна. Характеризират се основните модели на здравно възпитание – авторитарен, съпричастен и промотивен. В сравнителен аспект се разглеждат предимствата и слабите страни на класическите методи за здравно възпитание. Акцентира се върху модерни методи на здравно възпитание – социално заучаване, дифузия на нововъведенията, социална имунизация и др.

6. Теоретични основи на социалните стратегии за подобряване на здравето. Общност, структура и развитие на човешките общности. Методи за повлияване на социалното поведение. (1 ч. лекция) Разглеждат се същността и особеностите на човешките общности, тяхната структура, организация и развитие. Обсъждат се основните методи за организация и развитие на общностите и връзката им с програмите за подобряване на здравето. Представят се процесите на повлияване на общественото мнение – фактори, методи и техники. Дискутират се методите за промяна – дифузия и придобиване на ново поведение, консенсусно постигане на промяна, социално планиране, политически мерки – лобиране, законодателни промени, кампании, преговори с конфронтиране, протестни акции. Обсъждат се най-често използваните техники за постигане на промяна в социалното поведение – реципрочност, последователност

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П
		Дата: 10.01.2012 г.
		Страница 5 от 8 стр.

и ангажиране, подкрепа на индивидуалната от социалната норма, социално повлияване, инструкцията от авторитетни органи и институции и др.

7. Основни социални стратегии за подобряване на здравето. Развитие на общността. Икономическо развитие на общността. Обществена политика, благоприятстваща здравето. Създаване на жизнена среда, благоприятстваща здравето (2 ч. лекция). Представят се същността, възможностите, предимствата и недостатъците на основните социални стратегии за подобряване на здравето. Всяка стратегия се илюстрира с подходящи примери от промотивната практика на развитите страни. Обсъждат се принципите на обществената политика, насочена към промоция на здравето чрез промяна на физическите и социални аспекти на жизнената среда. Разглеждат се актуални проблеми на социално-екологичния подход и проектите на СЗО, насочени към жизнената среда.

8. Програми за промоция на здравето – основни етапи на методологията (2 ч. лекция). Последователно се описват етапите на планиране на здравно-промотивните програми. Представя се съдържанието на анализа на общността, като се дава примерен формат на анализа, методите и средствата за събиране на информация за общността, за социален и здравно-демографски анализ на общността, за анализ на дейността на здравната служба, за анализ на службите за социална подкрепа. Обсъжда се диагнозата на общността като заключителен етап от анализа, в който се извършва обобщаване на информацията и идентифициране на основните здравни проблеми на общността. Обсъждат се принципите и подходите за определяне и оценка на таргетната група.

МЕТОДИ ЗА КОНТРОЛ:

Хорариумът на дисциплината позволява провеждането само на заключителен контрол. Изпитната оценка в края на обучението по дисциплината се формира от оценката на курсова работа и оценката на изпитния тест с 30 въпроса. Оценката за курсовата работа се поставя въз основа на изготвени критерии за оценка, предварително обявени на студентите и въз основа на отговорите на 5 въпроса върху работата, поставени от екзаминатора при устната защита. Изпитният тест е успешно издържан при минимално ниво от 60% верни отговори (18 верни отг.). Всеки допълнителен верен отговор носи по 2% при формиране на оценката от теста.
Изпитна оценка = 0,6 x оценка от тестово изпитване + 0,4 x оценка от устно събеседване
 Крайната оценка се закръгля до единица и се вписва в учебната документация.

СИСТЕМА ЗА НАТРУПВАНЕ НА КРЕДИТИ

Общият брой кредити за дисциплината „Стратегии за промоция на здравето” е 2 (60 кр. т.) и е определен от учебния план.

Разпределението на кредитите за аудиторна заетост и извънаудиторна заетост на студентите става според изискванията на Университетската система за набиране и трансфер на кредити.

Общият брой кредити се разпределят между аудиторна и извънаудиторна заетост в съотношение 1 : 1, изразено в еквивалентни кредитни точки както следва:

От аудиторна заетост 30 т., в т.ч.:

От извънаудиторна заетост – 30 т., в т.ч.:

За подготовка за изпитен тест – 20 т.

За подготовка на курсова работа – 10 т.

Кредитите се получават след успешно полагане на семестриален изпит.

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
		Издание: П
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Дата: 10.01.2012 г.
		Страница 6 от 8 стр.

МЯСТО НА ДИСЦИПЛИНАТА В ЦЯЛОСТНОТО ОБУЧЕНИЕ ПО СПЕЦИАЛНОСТТА

Дисциплината “Стратегии за промоция на здравето” е задължителна за студентите от специалност “Здравни грижи” и се изучава във втори семестър. Тя се явява по-нататъшно развитие на теоретичните знания и практическите умения, получени от обучението по промоция на здравето в медицинските колежи. При обучението студентите прилагат познания и доразвиват умения от епидемиологията на здравето и социалната медицина, психологията и педагогиката.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Като основен резултат от обучението по “Стратегии за промоция на здравето” се очаква студентите да познават научните основи на поведенческите и социално-екологични стратегии за подобряване на здравето, да умеят самостоятелно да анализират, планират, осъществяват и оценяват програми за промоция на здравето, използващи на тези стратегии. Очаква се студентите да могат да определят индивидуалните и групови потребности от дейности за подобряване на здравето и адекватно да избират и осъществяват необходимите интервенции самостоятелно или като участници в мултипрофесионални екипи.

КОНСПЕКТ ЗА СЕМЕСТРИАЛЕН ИЗПИТ

1. Позитивно здраве – определение, измерители.
2. Същност и характерни особености на основните подходи за подобряване на здравето – медицински, поведенчески, социално-екологичен.
3. Детерминанти на здравето. Протективни и рискови фактори на здравето. Проксимални и дистални рискови фактори.
4. Възприемане на риска. Определяне и оценка на риска.
5. Мотивация на човешкото поведение. Здравни знания и поведение. Здравни убеждения и ценностна система.
6. Теоретични модели на индивидуална поведенческа промяна.
7. Здравно обучение и здравно възпитание. Обучение на пациенти. Болнични програми за здравно възпитание. Здравно-образователни програми в първичната помощ. Други форми на здравно образование.
8. Основни поведенчески стратегии за подобряване на здравето – кратки интервенции, здравна само- и взаимопомощ, здравни комуникации, здравословна обществена политика.
9. Основни методи при поведенческите стратегии за подобряване на здравето. Оценка на рискови фактори, индивидуални образователни материали, индивидуално и групово съветване.
10. Същност, принципи и основни предимства на социалния маркетинг като стратегия за подобряване на здравето. Принципите на организиране, провеждане и оценка на мас-медийните здравни кампании.
11. Планиране на програми за промоция на здравето, основани на поведенчески стратегии – основни понятия, цели, процес.
12. Планиране на програми за промоция на здравето - анализ на общността, диагноза на общността. Определяне и оценка на целевата група.
13. Осъществяване на програми за промоция на здравето, основани на поведенчески стратегии – етапи, особености.

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
		Издание: П
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Дата: 10.01.2012 г.
		Страница 7 от 8 стр.

14. Оценка на програмите за промоция на здравето. Цели на програмната оценка, критерии, измерване. Количествена и качествена оценка на резултатите.
15. Теоретични основи на социалните стратегии за подобряване на здравето. Общност, структура и развитие на човешките общности.
16. Методи за повлияване на социалното поведение.
17. Основни социални стратегии за подобряване на здравето. Развитие на общността.
18. Основни социални стратегии за подобряване на здравето - обществена политика, благоприятстваща здравето. Създаване на жизнена среда, благоприятстваща здравето.
19. Принципи на избора на подходяща социална стратегия за промоция на здравето и подобряване на жизнената среда.

ПРИМЕРНИ ТЕМИ ЗА КУРСОВИ РАБОТИ

1. Програма за промоция на здравето сред деца в училищна възраст със затлъстяване
2. Здравно-възпитателна програма за населението в община .... за намаляване честотата на сърдечно-съдовите заболявания
3. Програма за обучение на пациенти, оперирани по повод на карцином на дебелото черво за подобряване на здравето им
4. Здравно-образователна програма за намаляване честотата на полово-трансмисивните инфекции сред тийнейджъри в училищата на гр.....
5. Програма за кратки интервенции от медицинската сестра в екипа на общопрактикуващ лекар за отказване от тютюнопушене на лица в активна възраст.
6. Здравно-образователна и възпитателна програма за ограничаване на агресията сред деца в училищна възраст.
7. Здравно-промотивна програма за формиране на навици за здравословно хранене по време на бременност
8. Здравно промотивна програма за създаване на правилен режим на физическа активност при лица, занимаващи се предимно с интелектуален труд
9. Здравно-образователна програма за близките на пациенти с прекаран мозъчен инсулт за правилни рехабилитационни грижи в домашни условия
10. Здравно-образователна и възпитателна кампания за ограничаване на тютюнопушенето сред тийнейджъри
11. Здравно-образователна кампания за ограничаване употребата на психотропни вещества сред подрастващите
12. Програма за създаване и функциониране на училище за родители на деца до 1-годишна възраст
13. Програма за създаване и функциониране на училище за здраве за лица от третата възраст
14. Здравно обучение в болнични условия на пациенти с ..... за правилен режим на живот.
15. Програма за промоция на здравето в МБАЛ.....
16. Програма за създаване на екологични пътеки на здравето в .....

СПИСЪК НА ПРЕПОРЪЧВАНАТА ЛИТЕРАТУРА:

1. Грънчарова Г., А. Велкова, С. Александрова. Социална медицина, 2 изд. Издателски център на МУ-Плевен, 2018.
2. Борисов В., С. Попова, К. Шопова, Л. Георгиева. Промоция на здравето. Мед. изд.ф Арсо, София, 1998.
3. Dignan M., P. Carr. Program planning for health education and promotion. Lea & Febiger,

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П
		Дата: 10.01.2012 г.
		Страница 8 от 8 стр.

Philadelphia, 1992, 176.

4. Egger G., R. Spark, J. Lawson. Health promotion strategies and methods. McGraw-Hill Book Company, Sydney, 1994, 131.
5. Hubley J. Communicating health. MacMillan Edu LTD, London, 1995, 246.

АВТОР НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА:

Доц. д-р Стела Георгиева, дм

(Постави пълната програма по учебната дисциплина от тази страница нататък, като се спазва формата и правилата, приети в МУ – Плевен, факултет „ФОЗ“)